

SOFOKLES
ANTYGONA

TRANSKRYPCJA
HELMUTA KAJZARA

SOFOKLES

ANTYGONA

W transkrypcji Helmuta Kajzara

Reżyseria – Tadeusz Kijański

Scenografia – Janusz Kijański

Muzyka – Mikołaj Korzyński

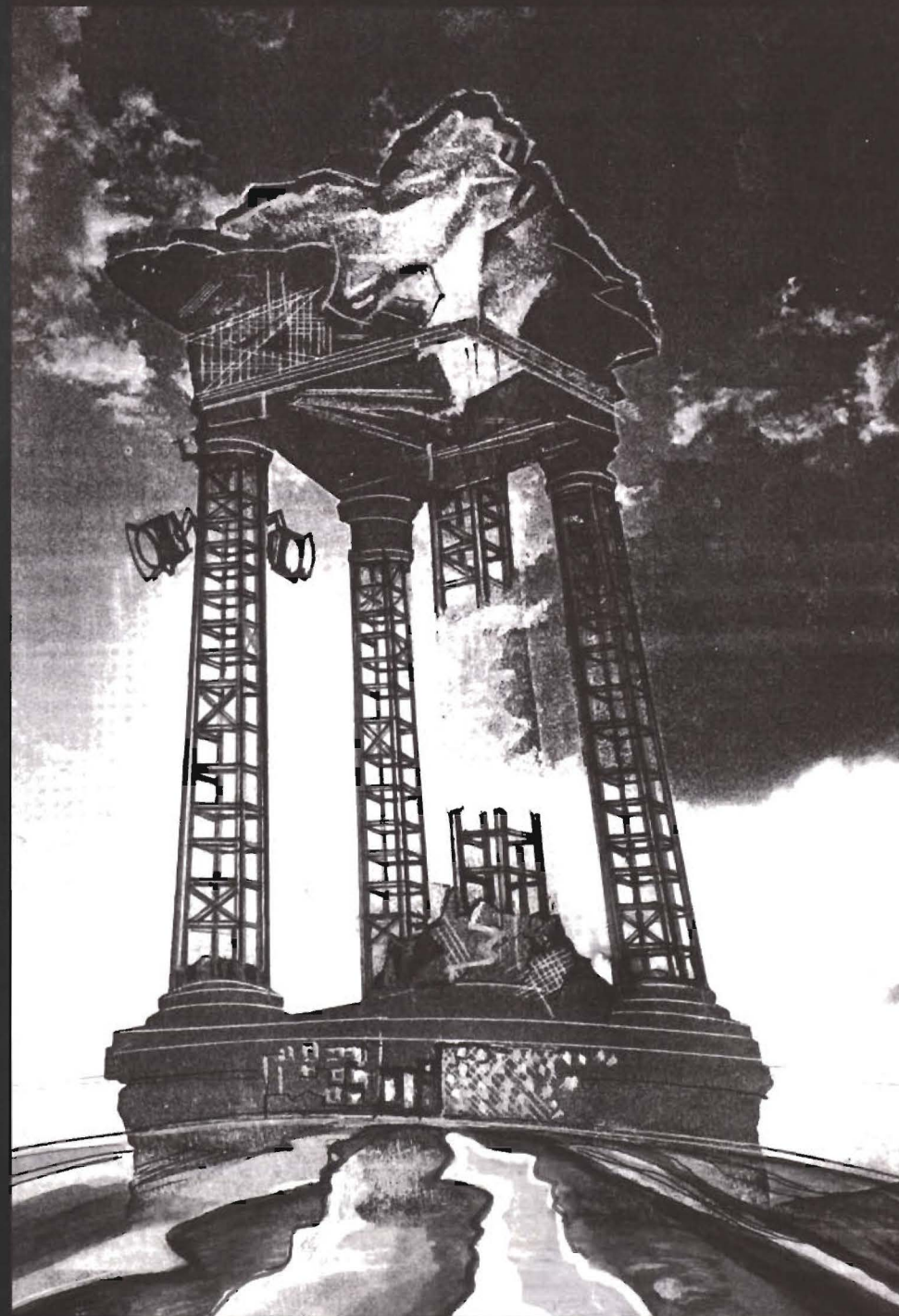
Teksty piosenek – Tadeusz Kijański

Asystent reżysera – Bonifacy Dymarczyk

Inspicjent, sufler – Maria Bakula

Konsultacje muzyczne – Janusz Frączek

Czerwiec 1997 r. – ósma premiera sezonu

TEATR im. A. Mickiewicza w Częstochowie
Dyrektor Henryk Talar

ANTYGONA

W transkrypcji Helmuta Kajzara

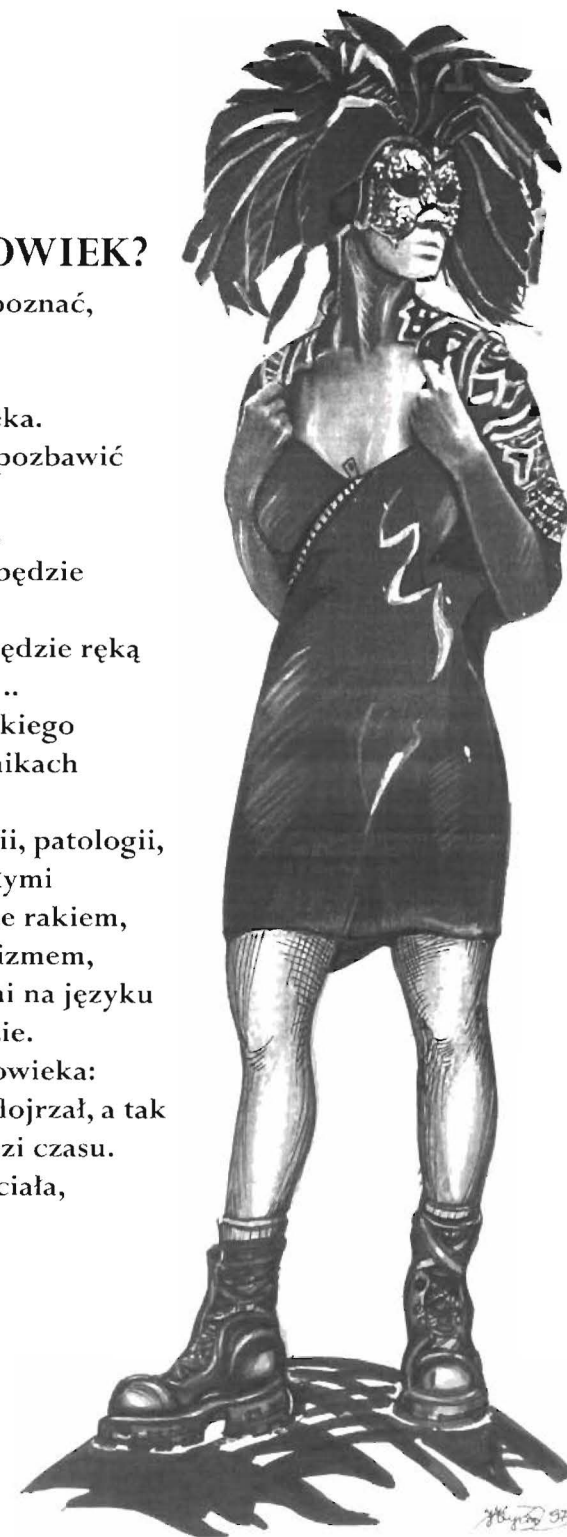
Kreon – Michał Kula
Antygona – Iwona Chołuj
Ismena – Agnieszka Łopacka*
Eurydyka
Hajmon – Waldemar Cudzik
Terezasz – Tadeusz Morawski
Strażnik I – Antoni Rot
Strażnik II – Bonifacy Dymarczyk

Maska Niebieska – Elżbieta Jarosik
Maska Żółta – Elżbieta Jabłonka

* W roli Ismeny i Eurydyki występuje także
Mariola Kostempska, uczennica LO
im. J. Dąbrowskiego w Częstochowie.
W roli Chłopca – Bartosz Respondek uczeń PSP
im. T. Kościuszki w Wierzchowisku

BO KIM JEST CZŁOWIEK?

Człowieka można łatwo rozpoznać,
zobaczyć.
Rozbierz się.
Widzisz, to jest ciało człowieka.
Może być kolorowe, można pozbawić
je rąk, nóg.
Człowieka można okaleczyć.
A jednak to, co okaleczone, będzie
człowiekiem.
A to, co odcięte, odrąbane, będzie ręką
człowieka, głową człowieka. ..
Anomalie budowy ciała ludzkiego
można zobaczyć w podręcznikach
medycyny.
W księgach, atlasach anatomii, patologii,
psychiatrii. Te istoty z obwisłymi
i wzdętymi brzuchami, zżarte rakiem,
z wodną puchliną, z mongolizmem,
z ropą na oczach, z wrzodami na języku
– to wszystko są jeszcze ludzie.
Bardzo łatwo rozpoznać człowieka:
Patrz – tak się narodził, tak dojrzał, a tak
umiera ukrzyżowany na gałęzi czasu.
Ciągłe podobny do twojego ciała,
w które wątpisz.

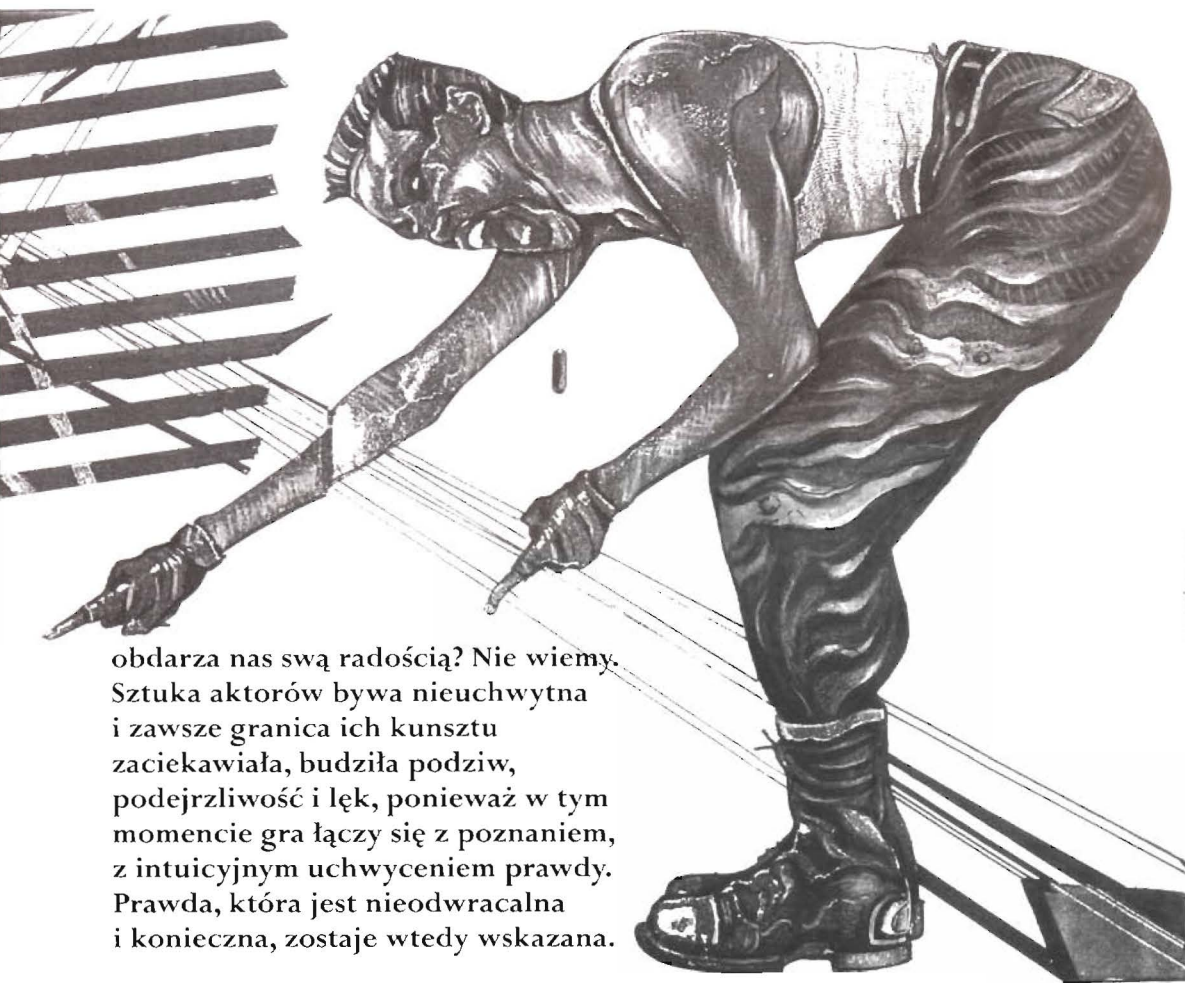

WY, WIDZOWIE TEATRALNI,

jesteście świadkami. Przychodzicie do teatru na ogół bez wyraźnego celu. Chcecie się zabawić, wzruszyć, odprężyć, rozerwać. Podziwiacie i krytykujecie aktorów, ale zapominacie o tym, że przypatrując się im jesteście uczestnikami widowiska. Podobnie, jak dzieje się ze świadkami wypadku, czy zbrodni.

Wy jesteście świadkami Teatru.

Dziś, w bieżącym roku. Zwykle chcecie oglądać to, co oszałamia. Ale czasem zdarza się, że rozpoznajecie w aktorach ludzi podobnych do siebie, ludzi, którzy do was się upodobnili. Jakby w lustrze. Aktorzy znajdują się w sytuacji zaplanowanej, z góry określonej, choćby samym tylko początkiem i końcem. Muszą znaleźć jej rozwiązanie na miarę własną i miarę czasu, w którym my wszyscy żyjemy. Aktorzy nakładają lub malują na swych twarzach maski. Im dotkliwiej i szczelniej która przywiera, tym bardziej udanie gra bliższa jest życiu aktora, tak, że nie wiemy, nie znamy granicy, kiedy aktora boli, a kiedy

obdarza nas swą radością? Nie wiemy. Sztuka aktorów bywa nieuchwytna i zawsze granica ich kunsztu zaciekawiała, budziła podziw, podejrzliwość i lęk, ponieważ w tym momencie gra łączy się z poznaniem, z intuicyjnym uchwyceniem prawdy. Prawda, która jest nieodwracalna i konieczna, zostaje wtedy wskazana.

AKTOR,

ten który wychodzi naprzeciwko was, na scenę, jest jednym spośród was, wie tyle samo co wy, podobnie został wychowany przez naród i państwo, czeka go podobna do waszej śmierć. Przeczytał te same gazety. Ma podobne troski. Ale wychodzi na scenę, aby naśladować życie, chce je rozpoznać w jego przejawach i chce je wyrazić. Robi to, choć wie równie dobrze jak wy, że milczenie tyle samo ukryć może, co objaśnić, choć wie, że gestem i tańcem nie wyrazi swoich myśli, że słowa i znaki, których używa prędzej lub później okażą się puste i nic nie mówiące. Że będzie śmieszny.

KIM WIĘC JESTEŚMY?

My aktorzy wychodzący naprzeciwko was. Widzicie nas, widzicie nasze maski i kostiumy. Przypatrzcie się, w jaki sposób ich używamy? Jak je na siebie nakładamy, kiedy i dlaczego? Nie my jesteśmy najważniejsi, nasze głosy, aparycje, urok, wdzięk, pokraczność, śmieszność, nasza nadzwyczajność i miernota. To nasze maski. Nasze narzędzia. Nasze żywo-
-sztuczne ciała służą nam za znaki, którymi chcemy przekazać to, co wydawało się nam, że jest podobne do Prawdy i wymagało zwrócenia na nią waszej uwagi.

Rozpatrując istotę teatru, stajemy przed zagadką i tajemnicą, która nie da zamknąć się w ramy definicji. Operować możemy w tym wypadku raczej porównaniami, które ułatwiają tylko wymianę myśli, lecz nie wyczerpują sensu samej rzeczy. Tak więc Szekspir określił teatr jako instytucję, której przeznaczeniem jak dawniej, tak i teraz było i jest służyć niejako za zwierciadło naturze, pokazywać cnotę i wady jej rysy, złości żywy jej obraz, a światu i duchowi wieku postać ich i piękno. ..

Wyraz „dramat” pochodzi od greckiego słowa *dramatos*, oznaczającego działanie. Odpowiada więc on wyrazowi łacińskiemu *ago*, od którego wywodzi się wyraz „akcja”, co znaczy także działanie. Mówimy przecież często, że ten dramat ma żywą akcję, a inny nie. O jakie działanie tu chodzi? O działanie przed oczyma widza. Dramat jest czynnym rodzajem poezji. Znaczący to, że przychodzi on do świadomości widza nie poprzez martwą literę albo przez sam dźwięk słuchanego słowa, jak w recytacji, ale przez to, że pewne osoby – aktorzy – przed oczyma widza działają, wykonują pewne ruchy, coś mówią, w jakiś specjalny sposób się zachowują.

Teatr im. A. Mickiewicza w Częstochowie

Dyrektor naczelny i artystyczny – Henryk Talar

Zastępca dyrektora – Jadwiga Paciorkowska

Kierownik literacki – Robert Dorosławski

Kierownik techniczny – Stanisław Kulczyk

Kierownik Działu Promocji i Sprzedaży – Beata Krzysztofik

Koordynator pracy artystycznej – Małgorzata Wójcik

Zapraszamy w nowym sezonie:

LOT NAD KUKUŁCZYM GNIAZDEM – reżyseria Łukasz Wylężałek,

w rolach głównych: Henryk Talar, Anna Samusionek.

Marek Perepeczko, muzyka Janusz Yanina Iwański

BALLADYNA – autorskie przedstawienie Adama Hanuszkiewicza

ZEMSTA – komedia Aleksandra Fredry w reżyserii Henryka Talara

BESTIA I PIĘKNA – baśń o miłości w realizacji Jarosława i Adama

Kilianów, z muzyką Andrzeja Kurylewicza

ŁYSA ŚPIEWACZKA – komedia absurdu w reżyserii i z udziałem

Henryka Talara

PASTORAŁKA – bożonarodzeniowe widowisko Leona Schillera

w realizacji Jarosława i Adama Kilianów

FAUST – arcydzieło J. W. Goethego w reżyserii Andrzeja Marii

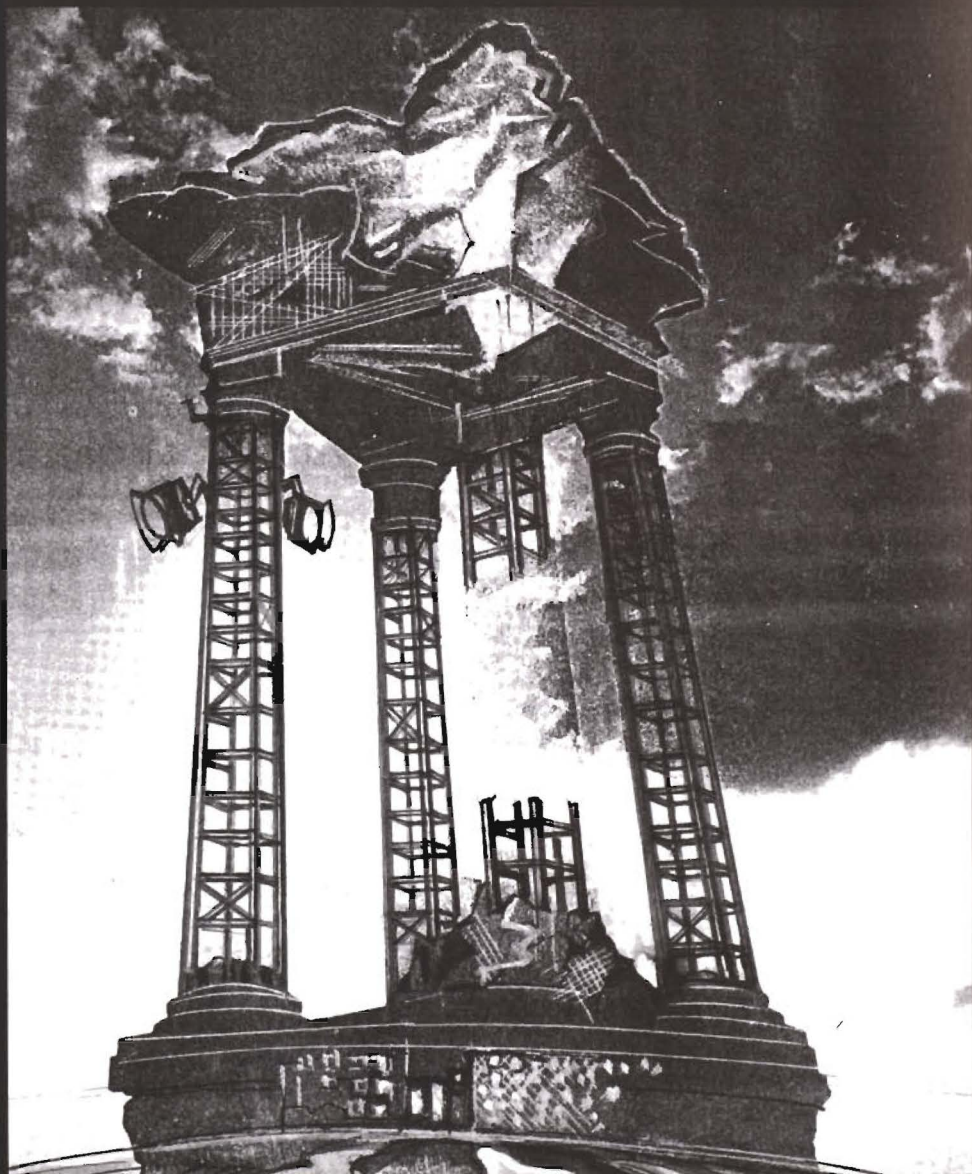
Marczewskiego, z muzyką Tadeusza Woźniaka,

w kostiumach Bernarda Hanaoki

Dział Promocji i Sprzedaży, tel. 24-84-14

Kasa czynna od godz. 10.00 do 18.00, w niedziele i święta na trzy godz. przed spektaklem

- *W programie wykorzystano teksty Helmuta Kajzara zamieszczone w jego transkrypcji Sofoklesowej „Antygony”, wydanej w: H. Kajzar: Szkice i eseje. COMUK, Warszawa 1987.*
- *Rysunki do programu – Janusz Kijański*
- *Projekt graficzny programu – Tadeusz Kijański*
- *Redakcja – Robert Dorosławski*
- *Skład i druk – Częstochowskie Zakłady Graficzne*